

YANSITMALI ÖZDEŞİM
Bir Kavramın Kaderi

ed. Elizabeth Spillius
Edna O'Shaughnessy

Çeviri: Emine Gök

Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları: 221
Yansıtımlı Özdeşim: Bir Kavramın Kaderi
Ed. Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy

Özgün Adı:
Projective Identification: The Fate of a Concept

First published 2012 by Routledge
Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group.
Copyright © 2012 Selection and editorial matter, Elizabeth Spillius
and Edna O'Shaughnessy; individual chapters, the contributors.
İngilizce baskıdan çevirinin basımı için gerekli telif hakkı düzenlemeleri
The Marsh Agency Ltd. ile birlikte yapılmıştır.

Türkçe yayın hakları Psikoterapi Enstitüsü'ne aittir.

ISBN 978-605-9137-58-4

Birinci Baskı: Temmuz 2017

Editör: Tahir Özakkaş
Çeviri: Emine Gök
Yayıma Hazırlayan: Menekşe Arık

Baskı: Acar Matbaacılık Prom. ve Yayın. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Osmangazi Mahallesi Mehmet Deniz Kopuz Caddesi No: 20/1 Esenyurt - İstanbul

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ EĞİTİM ARAŞTIRMA SAĞLIK ORG. VE
DANIŞMANLIK LTD. ŞTİ.

Eğitim ve Kongre Merkezi: Fatih Sultan Mehmet Caddesi No:285
Darıca-KOCAELİ
Tel: 0262 653 6699

www.psikoterapi.com - www.psikoterapi.org - www.hipnoz.com

SUNUŞ

Psikoterapi Enstitüsü olarak, öncelikle ruh sağlığı profesyonellerinin ya da ruh sağlığı ile ilgilenen kişilerin ihtiyaç duyacağı teorik bilgileri ve pratik/uygulamaya yönelik deneyimleri paylaşan özgün ve çeviri yayınlar ile literatüre katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, Psikoterapi Enstitüsü'nün çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen atölye çalışmaları, uluslararası konferanslar ve dünya literatüründen seçkileri içermektedir.

Bu kitapta yansıtımlı özdeşim kavramının tarihsel gelişimi, farklı psikanaliz okullarında ve dünyanın farklı bölgelerinde nasıl karşılandığı son derece titiz ve derinlemesine inceleniyor. Melanie Klein'in yayımlanmış ve yayımlanmamış arşiv yazılarından başlayan inceleme, kavramın Kleinci düşüncedeki gelişimine, oradan diğer psikanalitik yönelimlerdeki evrimine ilerleyerek aynı zamanda kuramlar arası kavramsal etkileşimin doğasını ve olası güçlüklerini araştırıyor. Son olarak Britanya, Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika'daki psikanalistler yansıtımlı özdeşim kavramının kendi ülkelerindeki tarihsel gelişimini anlatıyorlar.

Konuya ilgi duyan okuyucuların yanı sıra klinisyenler, psikoterapistler ve araştırmacılar için başvuru kitabı niteliği taşıyan bu yayını sizlerle buluşturmaktan kıvanç duyuyoruz.

Tahir ÖZAKKAŞ

Psikoterapi Enstitüsü Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	III
KATKIDA BULUNANLAR	VII
TEŞEKKÜRLER	XI
ÖNSÖZ	XIII

BİRİNCİ KISIM

MELANİE KLEİN'İN ESERLERİ

1. KLEİN'İN YAYIMLANMIŞ VE YAYIMLANMAMIŞ ESERLERİNDE YANSITMALI ÖZDEŞİM FİKRİNİN DOĞUŞU <i>Elizabeth Spillius</i>	3
2. BAZI ŞİZOİD MEKANİZMALAR ÜZERİNE NOTLAR <i>Melanie Klein</i>	23

İKİNCİ KISIM

BRİTANYA'DAKİ KLEİNCİ GELİŞMELER

3. BRİTANYA'DA KLEİNCİ ANALİSTLERCE KAYDEDİLEN İLERLEMELER <i>Elizabeth Spillius</i>	57
4. BAĞLARA SALDIRI <i>W. R. Bion</i>	73
5. PSİKOTİK DURUMLARIN PSİKOPATOLOJİSİNE KATKI Psikotik hastanın benlik yapısı ve nesne ilişkilerinde yansıtmalı özdeşimin önemi <i>Herbert Rosenfeld</i>	91
6. YANSITMALI ÖZDEŞİM Bazı Klinik Yönler <i>Betty Joseph</i>	117
7. Yansıtmalı Özdeşim – Analistin Katılımı <i>Michael Feldman</i>	135
8. KİM KİMDİR? Patolojik Özdeşimler Üzerine Notlar <i>Ignes Sodre</i>	159

ÜÇÜNCÜ KISIM

FARKLI PSİKANALİTİK SAHNELERDEN GÖRÜŞLER

BRİTANYA PSİKANALİZ CEMİYETİ

9. YANSITMALI ÖZDEŞİM HAKKINDA ÇAĞDAŞ FREUDCULARIN VE BAĞIMSIZLARIN GÖRÜŞLERİ <i>Edna O'Shaughnessy</i>	183
---	-----

10. YANSITMALI ÖZDEŞİM KAVRAMI <i>Joseph Sandler</i>	201	
KITA AVRUPASI		
11. YANSITMALI ÖZDEŞİM Kavramın Almanya'daki Kaderi <i>Helmut Hinz</i>	223	
12. YANSITMALI ÖZDEŞİM Kavramın İtalya ve İspanya'daki Kaderi <i>Jorge Canestri</i>	245	
13. ÇAĞDAŞ FRANSIZCA PSİKANALİZDE YANSITMALI ÖZDEŞİM <i>Jean-Michel Quinodoz</i>	261	
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ (ABD)		
14. ABD'DE YANSITMALI ÖZDEŞİM Genel Bakış <i>Roy Schafer</i>	287	
15. YANSITMALI ÖZDEŞİMİN AMERİKAN PSİKANALİTİK LİTERATÜRÜNDEKİ YERİNİN KISACA GÖZDEN GEÇİRİLMESİ <i>Elizabeth Spillius</i>	293	
16. TERAPÖTİK SÜREÇTE YANSITMALI ÖZDEŞİM <i>Arthur Malin ve James S. Grotstein</i>	317	
17. YANSITMALI ÖZDEŞİM ÜZERİNE <i>Thomas H. Ogden</i>	331	
18. YANSITMALI ÖZDEŞİMİN DEĞİŞİK YÜZLERİ <i>Albert Mason</i>	361	
LATİN AMERİKA		
19. ARJANTİN'DE YANSITMALI ÖZDEŞİM KAVRAMI <i>Gustavo Jarast</i>	391	
20. KAVRAMIN BREZİLYA'DAKİ VARYASYONLARI <i>Marina Massi</i>	409	
21. YANSITMALI ÖZDEŞİM VE ÖZNELERARASILIĞIN AĞIRLIĞI <i>Juan Francisco Jordan-Moore</i>	427	
SONSÖZ <i>Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy</i>		441
KAYNAKLAR	443	

KATKIDA BULUNANLAR

Melanie Klein 1882 yılında Viyana’da doğmuştur. Budapeşte’de Sandor Ferenczi, Berlin’de Karl Abraham ile kısa analizlerde bulunmuştur. Ernest Jones tarafından 1925 yılında ders vermek üzere, 1926’da da yerleşmek üzere İngiltere’ye davet edilmiş, burada yavaş yavaş yandaş kazanmaya başlamış ve yeni psikanalitik fikirler geliştirmiş ama Freud’un ve Abraham’ın çalışmalarında sadık olduğunu güçlü bir şekilde iddia etmeyi sürdürmüştür. Ondan önceki bazı analistler laf arasında yansıtımlı özdeşim kavramından bahsetseler de, genelde yansıtımlı özdeşim kavramını tanıtan kişi olarak tanınmaktadır.

Wilfred Bion Klein’in yansıtımlı özdeşim fikirlerini ilerletmiş, özellikle psikotik ve normal yansıtımlı özdeşim biçimlerini ayırt etme konusunda kendi özgün fikirlerini geliştirmiştir.

Herbert Rosenfeld Almanya’da doğmuş, 1930’larda Britanya’ya gelmiştir; burada Melanie Klein tarafından analiz edilmiş ve özellikle psikotik hastaları anlama konusundaki yenilikçi çalışmalarıyla tanınmıştır. Bu kitapta yeniden basılan makalesinde, psikotik hastalarda rastlanan birkaç farklı yansıtımlı özdeşim türünü faydalı bir şekilde anlatmaktadır.

Betty Joseph psikanalize yaptığı önemli katkılardan ötürü Mary Sigourney ödülünü almıştır. Psikanalitik yöntemeye duyduğu ilgiyle ve özellikle analist-hasta ilişkisinde yansıtımlı özdeşimin dışavurumuna dair anlayışıyla ünlüdür.

Michael Feldman Güney Afrika’da doğmuş, fakat Britanya’da psikanaliz eğitimi almıştır ve özellikle yansıtımlı özdeşim biçimle-

rinin dışavurumu dahil olmak üzere analist-hasta ilişkilerini inceleme yöntemiyle ilgilenmektedir.

İgnes Sodre Brezilya'da doğmuş, İngiltere'ye yerleşmiş ve psikanaliz eğitimine çok genç yaşta başlamıştır. Yansıtımlı özdeşimin yorumu dahil olmak üzere özellikle psikanalitik yöntemle ilgilenmektedir ve psikanaliz ile edebiyat arasındaki ilişkiye de ilgi duymaktadır.

Joseph Sandler köken olarak Güney Afrikalı olmakla birlikte küçük yaşta Britanya'ya gelmiş ve Britanyalı analistlerden oluşan Çağdaş Freudcu grubun üyesi olmuştur. Yansıtımlı özdeşim başta olmak üzere Kleinci fikirlerle de ilgilenmiştir. Birçok Kleinci, Sandler'in yansıtımlı özdeşimin önemli bir yönü olan bilinçdışı fantezilerin ve inançların "gerçekleştirilmesi" hakkındaki fikirlerini benimsemektedir.

Helmut Hinz Elizabeth Spillius, Jorge Canestri ve Jean-Michel Quinodoz ile birlikte 2002 yılında Prag'da düzenlenen Avrupa Psikanaliz Federasyonu Kongresi'nde yansıtımlı özdeşim hakkında makaleler sunmuştur. Dr. Hinz, Alman Psikanaliz Derneği'nin (DPV) üyesidir ve Tübingen'de çalışmaktadır. Kongrede yansıtımlı özdeşim hakkında sunduğu makale bu kitapta mevcuttur.

Jorge Canestri İtalyan Psikanaliz Derneği'nin üyesidir ve ayrıca Arjantin Psikanaliz Derneği'nin de denizaşırı üyesidir. 2002 yılında Prag'da sunduğu makaleyi bu kitapta bulabilirsiniz.

Jean-Michel Quinodoz İsviçre Psikanaliz Topluluğu üyesidir ve psikanaliz çalışmalarını daha çok Cenevre Cologny'de yürütmektedir. Bu kitaptaki makalesi Prag Kongresinde sunduğu makalenin gözden geçirilmiş versiyonudur.

Roy Schafer Amerikan Psikanaliz Derneği üyesidir. Farklı yerlerde dersler verse de esasen New York'ta çalışmaktadır. Yansıtımalı özdeşime dair Amerikalıların görüşlerini yansıtan özgün makalesiyle bu kitaba katkıda bulunmaktadır.

Arthur Malin Amerikan Psikanaliz Derneği ve Los Angeles Psikanaliz Çalışmaları Enstitüsü ve Topluluğu üyesidir. James Grotstein ile birlikte 1966 yılında özel olarak yansıtımalı özdeşim hakkında makale yazan ilk analistlerdi; söz konusu makale bu kitapta yer almaktadır.

James Grotstein Amerikan Psikanaliz Derneği ve Kaliforniya Psikanaliz Merkezi üyesidir. Arthur Malin ile birlikte ABD'de yansıtımalı özdeşim üzerine ilk makaleyi yazmışlardır.

Thomas Ogden Amerikan Psikanaliz Derneği ve Kuzey Kaliforniya Psikanaliz Enstitüsü ve Kaliforniya Psikanaliz Merkezi üyesidir. Bu kitapta yer alan makalesi, yansıtımalı özdeşim hakkında ABD'de yazılan eski (1975) ve etkili makalelerden bir tanesidir.

Albert Mason aslında İngiltere'de psikanaliz eğitimi almış ve 1967 yılında Los Angeles'a göç etmiştir. Kaliforniya Psikanaliz Merkezi, Amerikan Psikanaliz Derneği ve Britanya Psikanaliz Cemiyeti üyesidir. Bu kitap için sunduğu özgün katkı, hastaların yansıtımalı özdeşimi dışavurumlarına ilişkin sayısız klinik tanımlamalar içermektedir.

Luiz Meyer Sao Paulo'da psikanaliz alanında çalışmaktadır. Latin Amerika'da yansıtımalı özdeşim kavramının kullanımına ilişkin tanımlara yapılan katkıları anlatmaktadır.

Gustavo Jarast Arjantin Psikanaliz Derneği üyesidir ve yansıtımalı özdeşim kavramının Arjantin'deki gelişimini anlatmaktadır.

Marina Massi Sao Paulo Brezilya Psikanaliz Topluluğu üyesidir ve psikanalizin Brezilya'daki tarihsel gelişiminden, psikanaliz merkezlerinin çok fazla olması nedeniyle ortaya çıkan güçlüklerden ve yansıtımalı özdeşime dair pek çok görüşten bahsetmektedir.

Juan Francisco Jordan-Moore Şili Psikanaliz Derneği üyesidir ve Santiago'da çalışmaktadır. Şilili yazarların yansıtımalı özdeşim sürecinde yer alan karmaşık olgulara tam bir açıklama getirebilecek öznelerarası ya da iki kişili alan kuramı geliştirme çabalarına özel dikkat göstererek, yansıtımalı özdeşim kavramının Şili'de nasıl karşılandığını anlatmaktadır.

TEŐEKKÖRLER

Öncelikle bu kitabın oluşmasına katkı sağlayan bütün yazarlara teşekkürü borç biliriz. Yardımcı Editörlerimiz Sophie Boswell ve Jessica Brighty'i işe almamızı sağlayan Melanie Klein Vakfı'na manevi ve maddi teşvikleri için minnettarız. Titiz bir redaksiyon ve enerjisiyle kitaba baştan sona destek olan Elizabeth Allison'a, değerli yardımları için John Churcher'e, faydalı tavsiyeleri için Richard Rusbridger'e, New Library Editörü Dana Birksted-Breen'e ve ilk taslağımızın üç anonim okuyucusuna teşekkür ederiz.

ÖNSÖZ

Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy

“Yansıtımlı özdeşim” terimi 1946 yılında psikanaliz diline girdiği zaman, özdeşime dair zengin fakat sistematikleşmemiş bir bilgi yığını zaten mevcuttu. Freud’un kendisinin özdeşime dair anlatımları mevcuttu; örneğin benliğin nesneleriyle kurduğu birincil özdeşimler; histerik, çoklu ve grup özdeşimlerindeki gibi bazı özdeşimlerin benliği nasıl bölebildiği ya da fakirleştirilebildiği; melankolide nesneyle kurulan narsistik özdeşimler gibi bazı özdeşimlerin benliği nasıl karmaşık hastalıklı biçimlere sokabildiği; üst benliği ve benlik idealini oluşturan özdeşimlerin zihni nasıl yapılandırdığı, ideallerle kişiliği zenginleştirmekle beraber, suçluluk hissi ve taleplerle de benlik kaygısına sebep olduğu gibi. *The Language of Psychoanalysis* [Psikanalizin Dili] kitabında, Laplanche ve Pontalis, “Freud’un çalışmalarında, özdeşim kavramı adım adım merkezi role bürünmekte, böylece birçok ruhsal düzenden biri olmanın ötesine geçip, özne insanı oluşturan işlemin ta kendisi olarak sahneye çıkmaktadır” diye yazmışlardır (Laplanche ve Pontalis, 1973, s. 206).

Abraham ve Ferenczi de özdeşim fikrine katkıda bulunmuşlardır; Anna Freud saldırganla özdeşim savunma mekanizmasına dikkat çekmiştir. Fakat kavramı kapsamlı bir şekilde genişleten kişi Melanie Klein’dir. Özdeşimi, yaşamın başından itibaren içe atma ve yansıtma vasıtasıyla bütün içsel dünyanın yaratıcısı olarak görmüş, böylece benliğin “içsel ve dışsal nesnelere ve durumlar arasında sürekli bir dalgalanma” yoluyla dışarıya ve içeriye yönelmeye yatkın olduğunu belirtmiştir (Klein, 1945, s. 409). Daha sonra 1946 yılında “Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar” adlı çalışmasında, bir başka özdeşim biçimi daha tanımlamıştır: yansıtımlı özdeşim. Özdeşimin *içe atımlı* yapısından farklı olarak, *yansıtımlı* özdeşim, erken benliğin kaygı durumlarında kullandığı bir savunma mekanizmasıdır; benlik tümgüçlü fantezi

halinde kendinden parçaları böler ve nesneye yansıtır, bu yansıtma üzerinden nesneyle özdeşim kurar ve bu özdeşimler benlik ile nesne arasındaki ilişkileri yapılandırır. Klein'in yansıtımlı özdeşim kavramı, psikanalistler arasında alışılmadık bir ilgi uyandırmıştır; bunun sebebi, hem erken normal ve anormal gelişimdeki varsayılan rolü, hem de hasta ve analist arasındaki iletişimin gerçekleşme biçimlerini açıklığa kavuşturmasıdır. Kleinci analistler arasında önemli bir gelişim alanı olmuştur. Diğer okullara mensup analistler arasında ise temel ve nadir kullanımlar için benimsenmiş, ayrıca farklı bakış açılarından yeniden tanımlanmış, tartışılmış ve reddedilmiştir.

Bir kavramın ona anlam veren olgularla, dildeki diğer kavramlarla, zaman içinde anlamını geliştiren, genişleten, sınırlandıran ve hatta değiştiren kullanıcılarla tekrar tekrar pek çok bağlantısı kurulur. Bütün bunlar, yansıtımlı özdeşim teriminin karmaşık, bazen şaşırtıcı ve hatta çelişkili kullanımlarıyla sonuçlanmıştır.

Bu kitapta birkaç şeyi hedefledik: Melanie Klein'in yayımlanmış ve yayımlanmamış arşiv yazılarında kavramın kökenlerine inmek; kavramın kendi karmaşıklıklarını anlamaya çalışmak; Kleinci düşüncedeki gelişimini, hatta diğer yerlerde ve diğer psikanalitik yönelimlerdeki evrimini göstermek; reddedilme temellerine dikkat çekmek; ve genel olarak, bir psikanalitik kuramdan diğerine kavramın göçüne ve evrimine eşlik eden kavramsal ve klinik sorunları incelemek. Britanya, Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika'daki meslektaşlarımız söz konusu çabalarımızın hepsine katkıda bulunmuşlardır.

Laplanche ve Pontalis'in *The Language of Psychoanalysis* [Psikanalizin Dili] çalışmasını tanıtırken Daniel Lagache, "*fikirler gibi (ve fikirlerle birlikte) sözcükler de yaratıldığıyla kalmaz – kaderleri vardır*" demiştir (Laplanche ve Pontalis, 1973, s. viii). Bu kitapta yansıtımlı özdeşim kavramının yaratımı ve kaderi hakkında sunulan şeylerin, diğer önemli psikanalitik kavramlar için de kısmen geçerli olduğunu düşünüyoruz.

BİRİNCİ KISIM

MELANİE KLEİN'İN ESERLERİ

1

KLEİN'İN YAYIMLANMIŞ VE YAYIMLANMAMIŞ ESERLERİNDE YANSITMALI ÖZDEŞİM FİKRİNİN DOĞUŞU

Elizabeth Spillius

Giriş

İlkin “yansıtmalı özdeşim” teriminin tarihinden kısaca bahsettikten sonra, Klein’in “Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar” (Klein, 1946, 1952a) başlıklı makalesinin yayımlanmış iki versiyonunda ve “Özdeşim Üzerine” (1955) başlıklı makalesinde yansıtmalı özdeşim üzerine kendi fikirlerini ele alacağım. Akabinde, yansıtmalı özdeşim kavramına ilişkin olarak Melani Klein Arşivi’nde yer alan, yayımlanmamış iki grup kayıttan bahsedeceğim.

Yansıtmalı Özdeşim Kavramının Tarihi

Günümüzde Melanie Klein yansıtmalı özdeşim kavramının tanımının ve kullanımının yaratıcısı olarak bilinmesine karşın, terimi kullanan ilk kişi değildir. İlk kez Edoardo Weiss tarafından 1925 yılında yayımlanan “Über eine noch unbeschriebene Phase der Entwicklung zur heterosexuellen Liebe” başlıklı makalede cinsel nesne tercihini açıklama bağlamında kullanılmıştır (Weiss, 1925). Klein, *Çocuk Psikanalizi* (Klein, 1923b, s. 250, n. 2) adlı kitabında, Weiss’in cinsel nesne tercihi anlayışını açıklarken “yansıtma” terimini

kullanır fakat Weiss'in "yansıtımlı özdeşim" terimini kullanımını tartışmaz (bkz. Massidda, 1999 ve Steiner, 1999).

Klein'dan önceki bir diğer kullanım ise, Klein'ın "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesinin ilk versiyonu yayımlanmadan bir yıl önce, 1945 yılında, Marjorie Brierley'in "Psikanalizin Sonuçları Hakkında İlave Yazılar: Metapsikoloji ve Kişilik Bilimi" başlıklı makalesinde görülmektedir:

Benlik idealinin somut veya soyut dış nesneyle yansıtımlı özdeşimi, tüm fanatiklerin ekonomisinin bir özelliği gibidir [...] kişisel olanı aşan çıkarlara fanatik adanmışlıktan farklı olarak, evde başlayan sıradan günlük şefkat, libidosu oldukça yerinde olan bir işleyen kendilikle yansıtımlı özdeşime bağlı olabilir.

(Brierley, 1945, s. 96)

Brierley 1947'de yayımladığı ikinci bir makalede de yine yansıtımlı özdeşimden bahseder. Brierley ve Klein birbirlerinin çalışmalarına atıfta bulunmazlar ama 1940'larda Britanyalı uzmanlar arasında içe atma, yansıtma ve özdeşim konularında dikkate değer görüşlerin ortaya atıldığı ve tartışmaların yaşandığı; yansıtımlı özdeşimin ise bu genel tartışmaların odak noktasını teşkil etmediği anlaşılmaktadır.

Yansıtımlı özdeşim hakkında Klein'ın yayımlanmış görüşleri

Klein, ilk olarak 1946'da, "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" başlıklı makalesinde sadece söz arasında yansıtımlı özdeşim fikrinden bahseder. 1946 yılında *International Journal of Psycho-Analysis*'de yayımlanan "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesinin orijinal versiyonunda Klein, yansıtımlı özdeşim sürecini şu şekilde tanımlar:

"Nefretle dışarı atılan bu zararlı dışkılarla birlikte, benliğin bölünmüş parçaları da anneye yansıtılır, hatta annenin içine yan-

sıtılır demeyi tercih ederim. Bu dışkılar ve kendiliğin kötü parçaları, yalnızca nesneyi yaralamayı değil aynı zamanda kontrol etmeyi ve ele geçirmeyi amaçlar. Anne kendiliğin kötü parçalarını barındırdığı ölçüde, ayrı bir birey olarak değil kötü kendilik olarak hissedilir.

Kendiliğin parçalarına karşı duyulan nefret, şimdi anneye yönelmiştir. Bu, saldırgan bir nesne ilişkisinin prototipini oluşturan farklı bir tür özdeşime yol açar.

Klein bir sonraki paragrafta şunu ekler:

Bununla birlikte, kendiliğin yalnızca kötü parçaları değil, iyi parçaları da dışarı atılır ve yansıtılır. O zaman dışkılar hediye değerindedir; dışkılarla birlikte dışarı atılan ve öteki kişinin içine yansıtılan benlik parçaları iyiyi, yani kendiliğin sevecen parçalarını temsil eder.” (Klein, 1946, s. 102)

Aslında yukarıdaki paragraflar yansıtımlı özdeşimin bir tanımıdır, fakat kavramdan ismiyle bahsedilmemektedir. Kavramın gerçek ismi olan “yansıtımlı özdeşim”, bu tanımlamanın bir parçası olarak zikredilmez; yalnızca iki sayfa sonra söz arasında geçer: “Aşırı bölme ve yansıtımlı özdeşim sonucunda benliğin zayıf düşmesini ve yoksullaşmasını kastediyorum” (Klein, 1946, s. 104).¹ Klein’in 1946’da yayımlanan makalesinde yansıtımlı özdeşim kavramını ismiyle zikrettiği tek yer bu cümledir. “Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar” makalesinin 1952 yılında yayımlanan versiyonunda Klein, yukarıdaki tanımlayıcı paragraflara şu önemli cümleyi ekleyecektir: “Bu süreçler için ‘yansıtımlı özdeşim’ terimini öneriyorum.”

Biraz kafa karıştırıcı bir şekilde, 1952’de yayımlanan makale, Kleinci literatürde mutlak bir şekilde 1946 yılındaki makale gibi alın-

---

1 Klein’in 1946 tarihli makalesinde “yansıtımlı özdeşim” terimini tanımlamamış olsa da kullanmış olduğuna dikkat çeken Riccardo Steiner’a teşekkür ederim.

tilanır. Kitabımızın ikinci bölümünde makalenin 1952 yılındaki versiyonu yer almaktadır.

1952'deki makale, 1946'da yayımlanan makaleden yalnızca “yansıtmalı özdeşim” terimini içermesi bakımından değil, başka yönlerden de farklılık gösterir. Biri yansıtmalı özdeşime ayrılan iki yeni paragraf vardır ve diğer paragrafların sırası da yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca on üç tane yeni dipnot bulunmaktadır; örneğin Klein'in makalesi hakkında ufuk açıcı önerileri için Paula Heimann'a teşekkür ettiği bir dipnot vardır; parçalanma hakkında Ferenczi'ye (1930); benlik yitimine ilişkin makaleleri (Rosenfeld, 1947), erkek eşcinselliği ve paranoyaya ilişkin makaleleri (Rosenfeld, 1947) için Rosenfeld'e ve benim arayıp bulamadığım, paranoid tutumlar üzerine yayımlanmamış bir makalesi için Joan Riviere'ye göndermede bulunan dipnotlar vardır.

Bizzat görüştüğüm Hanna Segal'e göre “yansıtmalı özdeşim” terimi Klein'a meslektaş ve aynı zamanda hastası olan Roger Money-Kyrle tarafından önerilmiştir. Segal ayrıca Klein'in bu terimden hoşlanmadığını ve aslında bu terimi yansıtma [*projection*] ile içe atmayı [*introjection*] karşılaştırma bağlamında kullanmayı düşündüğünü de eklemiştir. İçe atma durumunda, içeri alınan nesneye birçok şey olabilir: İyi ya da kötü bir içsel nesne olarak öznenin içinde yaşayabilir; özne farkında olmadan bu içsel nesneyle ya da içsel nesnenin bir yönüyle özdeşim kurabilir; veya her iki süreç birlikte ortaya çıkabilir; yani içsel nesnenin kendilikten ayrı olduğu fark edilir ama aynı zamanda onunla özdeşim de kurulur. Segal'e göre Klein, yansıtmalı özdeşimi içe atmalı özdeşimle paralel bir süreç olarak değerlendiriyordu; yani, yansıtmalı özdeşim, yansıtmanın birçok olası sonucundan yalnızca bir tanesiydi, gerçi Klein diğer sonuçların neler olabileceğine ilişkin de bilgi vermemektedir.

Klein 1952'den sonra yansıtımlı özdeşim kavramına çok az değinir, bunun bir istisnası elbette ana teması özdeşim olan “Özdeşim Üzerine” (1955) makalesidir. Bu makale de bir hastanın analizi değil, bütün kendiliğini muhtelif kişilere yansıtarak onların kimliklerini edinmeye çalışan bir roman kahramanının analizidir. Böyle bir yansıtımlı özdeşim fikri hâlâ kullanılmaktadır, fakat bugünlerde kavram daha ziyade bireyin kendisine ait yönlerin öteki nesnelere yansıtılmasını tanımlamak için kullanılmaktadır.

1955'teki makale dışında, yansıtımlı özdeşimin en sık kullanımına *Haset ve Şükran* (1957) adlı eserde rastlanmaktadır; Klein burada hasetin yansıtımlı özelliğinden bahseder; hasetin iyi ve kötü deneyimler/hisler arasındaki ilk ve temel bölmeyi güçleştirdiğini, halbuki benlik bütünlüğünün gelişimi için bu bölmenin asli önem taşıdığını belirtir. Haset, iyi nesneye saldırmaya yol açar (kendiliğin kötü parçaları iyi nesneye yansıtılır), bunun sonucunda iyi ve kötü kendilik arasında, nesnenin iyi ve kötü yönleri arasında, kendilik ve nesne arasında kafa karışıklığı ortaya çıkar.

Klein'in yansıtımlı özdeşim üzerine Melanie Klein Arşivi'nde² yer alan yayımlanmamış yazıları

Klein'in yansıtımlı özdeşim hakkındaki görüşlerini yalnızca yayımlanmış çalışmalarından öğreneseydik, bu kavram hakkında çok

---

2 Melanie Klein Arşivi, Melanie Klein Vakfı tarafından 1984 yılında Wellcome Tıp Tarihi Kütüphanesi'ne verilmiş ve oradaki uzman arşivcilerce düzenlenmiştir. Arşivin çoğunlukla ilgilendiğim kısmı B, C ve D dosyaları şeklinde bölünmüştür. B dosyaları Klein'in hastalar hakkındaki klinik notlarından oluşur. C dosyaları yayımlanmış ve yayımlanmamış yazılarını içerir. D dosyaları ise kuram ve diğer meselelere dair notlarını kapsar. Arşivden alıntı yaparken küçük imla düzeltmeleri yaptım, fakat diğer değişiklikleri veya yorumları köşeli parantezler içinde açıkladım. Klein yazısında köşeli parantez kullandığı zaman ben sadece parantez kullandım. Tüm dosyalar sırasıyla PP/KLE, harf ve dosya numarasıyla ayrı ayrı düzenlenmiştir. Birçok dosyada sayfalar ardışık bir şekilde numaralandırılmadığı için sayfa numaralarına atıfta bulunamadım.

az yayımlanmış yazısı olduğu için Klein'in yansıtımlı özdeşim kavramının çok da önemli olmadığını düşündüğü sonucuna varacaktık. Ancak Klein Arşivi karıştırıldığında, hem kuramsal hem de klinik örnekler bakımından yansıtımlı özdeşim hakkında çok fazla kaynak bulunabilir. Bu kaynaklardan özellikle önemli olanlardan biri B98 isimli dosyadır, Klein'in "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" (1946) başlıklı önemli makalesi üzerinde çalıştığı 1946/1947 yıllarına ait olan bu arşiv belgesinde, Klein bu makaleden sürekli "bölme hakkında makalem" diye bahseder, "yansıtımlı özdeşim hakkında makalem" diye değil. B98 isimli dosya, özellikle bölme ve yansıtımlı özdeşim üzerine klinik materyallerden parçalar, dağınık notlar ve daha uzun birtakım kuramsal fikirler içermektedir. Muhtemelen 1950'li yıllara ait olan ve hem kuramsal hem de klinik örnekler içeren D17 isimli dosyanın bazı bölümlerinde de ilgili kısımlar vardır. D17'deki yansıtımlı özdeşim yorumları dosyanın çeşitli yerlerine dağılmış vaziyettedir.

1950'lerin sonunda üç yaşındaki bir çocukla çalışmasında Klein'in süpervizörlük yaptığı James Gammill (1989), hastasının yansıtımlı özdeşimi nasıl kullandığı konusunda Klein'in kendisiyle çok detaylı bir şekilde konuştuğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, Klein yansıtımlı özdeşim hakkında çok az şey yayımlamış olmasına rağmen, bu kavram Klein'in 1950'lerin sonunda formüle etmekte olduğu ve süpervizyonlarında kullandığı fikirler bakımından önemliydi.

PP/KLE, B98 Dosyasındaki Notlar "Hastaların malzemeleri: Kuramsal düşünceler"

Bu dosya 106 sayfadan oluşur ve Klein'in "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesinin 1946 yılındaki versiyonunun yayımlanmasından bir yıl öncesini ve hemen sonrasını kapsayan 1946 ve 1947 yıllarına aittir. Bazı sayfalar kuramsal formülasyonlar sunarken, bazıları klinik malzeme sunar; bazıları muhtelif hastalarla

ilgili genellemeler içerirken bazıları tek bir hastayla ilgili bilgiler sunar. Hemen hepsi daktiloyla yazılmış olan sayfalar, sistematik bir şekilde düzenlenmemiştir, aceleyle yazılmış veya muhtemelen dikte edilmiş gibi görünmektedir. Bu dosya, Klein’ın bölme, özdeşim, yansıtma ve içe atma konularında aklına geldikçe spontane bir şekilde fikirler ve örnekler yazdığı ya da dikte ettiği izlenimi vermektedir. B98 dosyası çok uzun olduğu için bu kitapta tamamına yer verilmemiştir ama kapsamlı alıntılar yapılacaktır.

B98 başlı başına ilginç olmasına karşın, Klein’ın 1946 yılındaki “bölme” makalesinin yeni formülasyonuna nasıl ulaştığını gösterme konusunda çok fazla yardımcı olmaz. Bana öyle geliyor ki, B98 dosyasındaki notlardan Klein’ın paranoid-şizoid konum formülasyonunu ilk kez anlattığı makaleye büyük bir kavramsal sıçrayış mevcut. Bunun yanı sıra, yayımlanmış makalede verilen klinik örneklerden yalnızca bir tanesine B98’de rastladım; hatta makaledeki klinik örnekleri Arşiv’in hiçbir kısmında bulamadım. B98’deki klinik malzemelerin ve kuramsal fikirlerin, “Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar” başlıklı makalede yer alan yeni düşüncelerin somut ilham kaynağı olmaktan ziyade Klein’ın düşüncelerine genel zemin teşkil ettiğini düşünüyorum.

B98’deki notlarda Klein’ın defalarca atıfta bulunduğu belli temalar bulunmaktadır.

İlk tema, yansıtımlı özdeşimde kendiliğin kötü yönlerinin yanı sıra iyi yönlerinin de sürece dahil olmasıdır. Klein bu temayı “Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar” makalesinde dile getirmektedir ama arşiv notlarındaki kadar vurgulamamaktadır, ayrıca Klein’ın çalışmalarından bu yana gelen literatürün çoğunda iyi yönlerin yansıtılmasından ziyade kötü yönlerin yansıtılması üzerinde durulmuştur. Klein öznenin kendiliğinin iyi yönlerinin yansıtılmasına ilişkin çeşitli örnekler vermektedir; örneğin Hasta H, iyi yönlerini bir kişiye, kötü yönlerini başka bir kişiye (analiste) yansıtmıştır:

25 Haziran 1946

Kendini bir başkasıyla kıyaslayarak kıskançlık ve haset duya-
bileceği bir durumda, Hasta H belirgin tatmin duydu. Kıskanı-
labilecek nesne olan Bayan X, bir hayır işinde birlikte çalıştığı
ve gayet iyi iş çıkaran biriydi (haset buradan kaynaklanabilirdi),
aynı zamanda H'nin kendisinin iyi yönünü de temsil ediyordu.
H, sahip olduğu bütün iyi şeyleri X'in içine koyduğunu hissediyordu.
Böylece X kendisini temsil eder hale geliyordu. O seansa
ta H, kendine oldukça yabancılaşmış gibi tuhaf bir hisse kapıldı
ve bu hissini açıklayamadı. Psikanaliz sürecinden ve kazanmış
olduğu içgörürden çok memnundu ve benimle tamamen dostça
ve şükran dolu bir ilişki sürdürmeye çabalıyordu. Aldığı tatmi-
nin, daha fazlasını arzulamaya yönelik artan bir açgözlülüğe yol
açtığını ve zihnime girip yağmalamaktan korktuğu için aç göz-
lülüğünü önlemeye çalıştığını ona gösterebildim. Yorumlama
şu şekildeydi; dışkılarını ve idrarını temsil eden bütün değersiz
ürünlerini benim içime koyuyordu ve bu süreçte beni bütünüyle
sahiplendiği noktada bu ürünler kendisini de temsil etmeye
başlıyordu. O anda, oldukça güçlü bir nefessiz kalma ve baskı
hissiyle, “dışarı çıkmak isterdim” dedi. Bunun yorumlaması,
kendini benden geri çekmek istiyordu; bunu fiziksel rahatlama
takip etti. Artık kendine yabancılaşma hissini yani benlik yitimi-
ni, benim içimde olma hissiyle ilişkilendirebilirdik; kendini be-
nim içimden çıkardığında, kişiliğinin çok büyük kısmını benim
içimde bıraktığını, bu yüzden de geri aldığı şeye yabancılaştı-
ğını hissetmişti. Diğer yandan, Bayan X'le özdeşim kurması,
iyi yönlerini ona yerleştirmiş olduğu hissine dayanıyordu ve bu
nedenle rekabet ya da haset olmaksızın X'in başarılarının tadını
çıkartabilirdi. (Klein Arşivi, PP/KLE, B98)

B98'deki notlarda Klein'ın ikinci ana teması, yansıtma ve içe atmanın birlikte gittiğidir. Örneğin şöyle der:

Şizoid makalesine

Bölüm notu (18. sayfaya):

Yansıtımlı özdeşim, paranoid nitelik taşıyan birçok kaygı durumunun temelidir. Yansıtma ve içe atma eş zamanlı çalışmaları için, paranoid kaygıların odağında hem kendiliğin içindeki hem de kendiliğin zorla girdiği nesnenin içindeki zulüm yer alır. İçine girerek dışsal bir nesneyi kontrol etme girişimleri, bu nesne tarafından kontrol edilme ve zulüm görme korkusuna sebep olur. Özne, bu nesneden kendi geri alamayabilir, nesne tarafından hapsedilir, hükmedilir. Benliğin bir parçası ya da bütünü sonsuza dek yitirilmiş gibi hissedilebilir, vs. (Daha evvel *Çocuk Psikanalizi*'nde anlattığım gibi, bu tür korkular yalnızca paranoid kaygının altında yatıyor değildir; erkek cinselliğindeki sıkıntıların, yani iktidarsızlığın bir sebebi, klostrofobinin de temelidir.) Buna ilaveten, artık zulmedici nesne ile kötü kendiliğin birleşimini temsil eden bu nesnenin yeniden içe atımı, içsel zulmü pekiştirir. Bu nitelikteki kaygı birikimleri (özellikle benliğin dışsal ve içsel kaygılar arasında kalması) paranoyanın temel özelliklerinden biridir. (Krş. “Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar”daki bölüm, H. Rosenfeld’in “Benlik yitiminin eşlik ettiği bir şizofrenik durumun analizi” başlıklı makalesini, IJPA Cilt XXVIII, 1947, ve Joan Riviere’in makalesi. [Başlık? Yayımlanmış mı?])

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98)

Bir başka paragrafta daha öz bir şekilde anlatır:

Kuramsal Düşünceler kısmına: